

**ТАШКИЛ ВА ИДОРАКУНИИ
РАВАНДИ НАҚЛИЁТӢ ВА
ИСТИФОДАБАРИИ ОҚИЛОНАИ
БАЗАИ ИСТЕҲСОЛИИ МУАССИСАИ
НАҚЛИЁТӢ-ЭКСПЕДИТСИОНӢ (ДАР
МИСОЛИ ҶСК “АВТОТРАНССЕНТР”)**

**МАЪРӮЗАИ ҒУЛОМОВ НОДИР
ҶАМШЕДОВИЧ**

ТАШКИЛИ СОХТОРИ ИДОРАКУНИИ ШАБАКАИ МУАССИСАҶОИ ХИЗМАТРАСОНИИ НАҚЛИЁТӢ-ЭКСПЕДИТСИОНИИ АҲОЛӢ

Сохтори нисбатан мақсадноки шабакаи хизматрасониҳои нақлиётӣ-экспедитсионии аҳоли дар зер омадааст.

ТЕХНОЛОГИЯИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ НАҚЛИЁТӢ-ЭКСПЕДИТСИОНИИ АҲОЛӢ ҲАНГОМИ БОРКАШОНИҲОИ БАЙНИШАҲРӢ

Дар робитаҳои байнишаҳрии боркашониҳо асосан бо воситаи нақлиёти автомобилӣ, роҳи оҳан, обӣ ва ҳавоӣ амалӣ мегардад.

Ҳамаи кашонишҳо аз рӯи вазн, ҳаҷм ва шароити кашониш ба намудҳои зерин ҷудо мешаванд:

фирист бо
контейнерҳо

Кашонишҳои контейнерӣ гуфта, кашонишҳоеро меноманд, ки дар онҳо борҳо дар ҷилдҳои гуногун ва сермаротиб ҷойгир ва бо намудҳои гуногуни нақлиёт кашонида мешаванд.

фиристи хурди бор

Фиристи хурди бор аз рӯи ҳаҷм ва вазни муайяни боре, ки ба кашониш дода мешавад, тавсиф дода мешавад. Дар нақлиёти автомобилӣ фиристи хурди бор ҳамон қисмати боре, ки бо як борхат ва вазни то 2 тонна (бо ишғоли ками ғунҷоиши бордони нақлиёт) кашонида мешавад, меноманд.

бағоҷ

Бағоҷ гуфта, анҷом ва ашӯи мусофирро меноманд, ки аз рӯи андоза, ҷилд хусусияти худ имкони дар вагонҳои бағоҷӣ, автобусҳо, теплоходҳо, тайёраҳо бо ҷиптаи сафари мусофир бе пардохти иловагии маблағ ё пардоти маблағи тарофагии бағоҷӣ бурданро дорад.

борбағоҷ

Борбағоҷ гуфта, борҳо, инчунин лавозимоти хонагӣ, ки аз рӯи андоза, ҷилд хусусияти худ имкони дар вагонҳои бағоҷӣ, автобусҳо, теплоходҳо, тайёраҳо ба номи суроғаҳои муайян аз рӯи тарофаи борбағоҷ кашонида мешавад, меноманд.

ТАШКИЛИ ИНТИҚОЛИ СЕМЕНТ ТАРИҚИ НАҚЛИЁТИ АВТОМОБИЛӢ

Азбаски ҚСҚ “Автотрансцентр” асосан бо интиқоли семент машғул аст, мо доир ба ин бор маълумот медиҳем.

Семент маводи маъмули сохтмонӣ мебошад.

Хусусиятҳои махсуси ин намуди бор дар он аст, ки шароити ба худ хоси нигаҳдорӣ, интиқол ва боркунию борфарориро талаб менамояд:

попхӯрии осон (сабук) ва сайлонияти зиёд дар ҳолати хушк будани он бори чанголуд ба ҳисоб меравад

вайрон шудани он ҳангоми омилҳои нақлиётӣ

абразивнокии ҷанги он (қобилияти баланди судашавӣ ҳангоми соиш), ки шароити зараровари меҳнатро ба вучуд меорад

тағйирёбии зичии семент вобаста ба намӣ ва тарзи интиқол

қобилияти саҳтшавӣ ва бавучудовари равоқҳо

Семент бо тарзи ҷилднок (дар ҳалтаҳо) ва бечилд интиқол мешавад.

Ҳангоми ташкили тарзи ҷилднокӣ ҳамлу нақл семент дар автомобилҳои таъйиноти умумидошта интиқол мешавад.

Дар мавриди истифодаи тарзи бечилди ҳамлу нақл семент дар автомобилҳои махсусгардонидашудаи автомобил – систернаҳо интиқол мешавад. Истифодаи автомобил – систернаҳо имконияти механиконию маҷмуавии раванди нақлиётӣ ҳамлу нақлро фароҳам меорад:

-боиси баландшавии дараҷаи истифодаи таркиби ҳаракаткунанда ва васоили боркунанда мегардад;

-ба камшавии меҳнатталабии коркарди нақлиётӣ-анбории бор ва пастшавии арзиши аслии боркашонӣ имкон

медихад.

ТАҲЛИЛИ СОҲТОРИ ПАРКИ АВТОМОБИЛИИ ҶСК «АВТОТРАНССЕНТР»

Парки таркиби ҳаракаткунанда гуфта, шумораи умумии таркиби ҳаракаткунандаи муассисаро меноманд ва он автомобилҳо, автобусҳо, микроавтобусҳо, автомобилҳои сабуқрави таксӣ, ядкмошинҳо, қўша ва нимақўшаҳои ба ҳисоби муассиса дохилшаванда мебошанд.

Дар ҷамъият автомобилҳои боркаши гуногун амал мекунанд, ки бо боркашонӣ машғуланд.

Боиси қайд аст, ки воситаҳои нақлиёти муассиса бо сўзишвориҳои дизелӣ фазолият мекунанд.

Аз рӯйи таҳлили пешакӣ ҳолати парки автомобилҳои ҶСК «Автотрансцентр» чунин аст.

Таҳлил аз рӯйи ҳолати коршоями воситаи нақлиёт:

№	Ҳолати воситаи нақлиёт	Шумора	Ҷоиз
1	Коршоям	14	41,1
2	Корношоям (аз эътибор соқитшуда)	9	26,5
3	Қисман корношоям	11	32,4
	ҶАМАҒИ	34	100

Таҳлил нишон медиҳад, ки шумораи умумии воситаи нақлиёти парки муассиса аз 34 адад автомобилҳо иборат аст. Аз ин шумора 14 адади он (41,1%) коршоям, 9 адад (26,5%) – корношоям (аз эътибор соқитшуда) ва 11 адад (32,4%) қисман корношоям мебошанд. Дар таҳлили онда 25 адади воситаи нақлиёт баррасӣ мешавад.

Таҳлил аз рӯйи тамғаи нақлиёт:

№	Тамғаи нақлиёт	Шумора	Ҷоиз
1	КамАЗ-5511	5	20
2	КамАЗ-5320	3	12
3	КамАЗ-5410-ТЦ-11	12	48
4	МАН	5	20
	ҶАМАҒИ	25	100

Таҳлил аз рӯйи тамғаи нақлиёт нишон медиҳад, ки аз 25 адад нақлиёти парки муассиса 5 адад ё 20%-ашро автомобилҳои тамғаи КамАЗ-5511, 3 адад ё 12%-ашро КамАЗ-5320, 12 адад ё 48%-ашро тамғаи КамАЗ-5410-ТЦ-11 ва 5 адад ё 20%-ашро тамғаи МАН ташкил медиҳанд.

Таҳлил аз рӯйи иқтидори борбардории автомобилҳо:

№	Иқтидори борбардорӣ, т	Шумора	Ҷоиз
1	15 тонна	5	20
2	13 тонна	15	60
3	10 тонна	5	20
	ҶАМАҒИ	25	100

Таҳлил аз рӯйи иқтидори борбардории таркиби ҳаракаткунандаи муассиса нишон медиҳад, ки 5 адади нақлиёт (20%) 15 тонна (асосан автомобилҳои тамғаи МАН), 15 адад (60%) 13 тонна ва 5 адади нақлиёт (20%) 10 тонна (асосан автомобилҳои тамғаи КамАЗ-5320) иқтидори борбардорӣ доранд.

ИНТИХОБИ ТАРКИБИ ҶАРАКАТКУНАНДАИ НАҚЛИЁТИ АВТОМОБИЛӢ

Интихоби таркиби ҳаракат кунандаи нақлиёти автомобилӣ метавонад аз руи чор меъёри зерин сурат мегирад:

Маҳсулнокии автомобил

Арзиши аслии боркашонӣ

Ғоиданокии боркашонӣ

Ҳароҷоти овардашудаи
нақлиётӣ

Маҳсулнокиӣ ва ғоиданокиӣ бояд максималӣ, арзиши аслии боркашонӣ ва ҳароҷоти овардашуда бояд минамалӣ бошад.

БАЗАИ ИСТЕҲСОЛИИ МУАССИСАҶОИ ХИЗМАТРАСОНИИ НАҚЛИЁТӢ-ЭКСПЕДИТСИОНИИ АҶОЛӢ

Барои иҷрои хизматҳои нақлиётӣ-экспедитсионӣ ва таъмини босифати хизматрасонӣ ба аҷоли муассиса бояд базаи истеҳсоли заруриро дошта бошад.

Базаи истеҳсоли муассиса аз биноҳои истеҳсолӣ ва иншооти муассиса, дастгоҳҳои агентҳои нақлиётӣ, нуқтаҳои қабули супоришот, сеҳҳои ҷилдпушӣ ва банду баст, анборҳо, таркиби ҳаракаткунандаи нақлиёти автомобилӣ, таваққуфгоҳҳои автомобилӣ ва таҷҳизоти нигоҳдории онҳо, воситаҳои механикони ва алоқа иборат аст.

Дар бинои муассисаҳои вилоятӣ ҷойгир карда мешаванд: дастгоҳи идоракунии муассисаи нақлиётӣ-экспедитсионӣ ва агентҳои нақлиёти шаҳрӣ, телорҳои амалиётӣ, почта, телеграф, хазинаи амонатгузори, бюрои маълумотдиҳӣ, дӯконҳои барои фуруши газетаю журнал ва савғотиҳо, камераи ҳифзу нигоҳдории бор, меҳмонхона барои мусофирони транзитӣ, ошхона, шабакаи радио ва телетайпӣ, танзимгарӣ ва дигар иншоот.

Дар назди ҳар як муассисаи вилоятӣ шумбаҷаҳои ҷилдпушию бандубасти борҳо, ки дар бинои алоҳидаи наздикии роҳҳои робитаи роҳи оҳан ва дигар шохроҳҳо ҷойгиранд, мавҷуд мебошанд.

Дар биноҳои ноҳиявӣ бошад, ҷойгир карда мешаванд: биноҳои истеҳсолӣ ва хизмати агентҳои нақлиётӣ, телорҳои амалиётӣ, иншооти ҷилдпушию бандубаст ва анборҳо, хучраҳо барои истироҳати мусофирони транзитӣ дар биноҳои ноҳиявии категорияи I, иншооти телетайпӣ, танзимгарӣ ва ғайраҳо.

Толори агентҳои нақлиётӣ воҳиди асосии истеҳсоли ташкили хизматрасониҳои нақлиётӣ-экспедитсионии аҷоли буда, дорони чунин имконот аст:

-ҷойи корӣ барои кормандони агентӣ – хазинадорони фуруши ҷиптаҳои сафар, хазинадорони молу маҳсулот, ки боркашонҳои байналхалқиро ба расмият медароранд, агентҳои қабулкунандаи фармоиш барои кашонидани гуногуни борҳо ва дигар кормандон;

-ҷойҳои инфиродии таҷҳизонидашуда барои ба расмият даровардани ҳуччатҳои фармоишгарон;

-орони бинои дохилӣ бо маводи пурсишӣ-ахборотӣ, рекламавӣ ва ғайраҳо.

Нуқтаҳои қабули супоришот зерсохтори минтақавии мустақили агентии нақлиётӣ буда, вобаста ба макони ҷойгиршавӣ ва таъйинот таҷҳизонида мешаванд.

Ҷойи кории хазинадорон, агентҳо ва танзимгарон бо хучраҳои махсус, ки бо тартиби муайян ва паҳлӯ ба паҳлӯ, мувофиқи гуруҳ ё вобаста ба тарҳи толори бинои истеҳсолӣ ҷойгиранд, таҷҳизонида мешавад.

Ҷойи кории кормандони агентҳои нақлиётӣ ва нуқтаҳои қабули супоришот бояд чунон таҷҳизонида шуда бошад, ки барои барасмиятдорони ҳуччатҳо, гузаронидани амалиёти ҳисобии пулӣ бо фармоншгарон ва монанди инҳо қулай ва имкони амалӣ намудани тамоми корҳо бо воситаҳои зарурӣ (хучраи корӣ, миз, сейф, воситаҳои алоқа, оргтехника) мавҷуд бошад.

БЕҲДОШТИ РАВАНДИ НАҚЛИЁТӢ ВА ХИЗМАТРАСОНИҲОИ НАҚЛИЁТӢ-ЭКСПЕДИТСИОНӢ

Раванди нақлиётӣ бо раванди истеҳсолии хизматрасонии идорот дар марҳилаҳо, аввалию интиҳои он ҳангоми таъмини моддӣ-техникии муассиса ва хизматрасонӣ саҳт ба ҳам пайванд аст.

Сайрхати интиқоли бор – “Заводи сементбарорӣ – ш. Турсунзода” интиҳоб гардидааст, ки ҳаҷми солонаи боркашонӣ 25,5 ҳазор тонна аст. Намуди бори кашонидашаванда – семент.

Пешниҳод: Истифодаи намуди нақлиёти тамғаи КамАЗ-5320 ба ҷойи тамғаи КамАЗ-ТЦ-11.

Ҳисоби НТИ-и асосии кори автомобил дар сайрхати «Заводи сементбарорӣ – ш. Турсунзода»

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Формулаҳо барои ҳисоб	Қимати нишондиҳандаҳо	
				то тағбиқ	баъди тағб.
1	Ҳаҷми шабонарӯзӣ боркашонӣ	тонна	$G=G_{\text{тош}}/D_p$	100,0	100,0
2	Шумораи раҳҳо	адад	$Z=G/q$	6,8	10,0
3	Вақти як гардиш	соат	$t_e=(2*L/V_0)+t_{\text{п-р}}$	6,2	5,5
4	Вақт барои гашти нулӣ	соат	$t_0=L_0/V_0$	0,23	0,23
5	Вақти дар роҳ сарфшаванда	соат	$T_M=T_H-t_0$	11,77	11,77
6	Шумораи раҳҳои ҳаракат дар як рӯз	адад	$N_e=T_M/t_e$	1,898	2,127
7	Теъдоди зарурии нақлиёт	адад	$N_a=Z/N_e$	3,584	4,703
8	Гашти миёнаи шабонарӯзӣ	км	$L_{\text{об}}=(2*N_e*L_M+L_0)*N_a$	909,4	1332,9
9	Гашти борнок	км	$L_{\text{тр}}=N_e*L_{\text{тр}}*N_a$	442,2	650,0
10	Кoeffитсиенти истифодаи гашт		$\beta=L_{\text{тр}}/L_{\text{об}}$	0,486	0,488
11	Маҳсулноки бо ҳисоби тонна	ҳаз. тонна	$W_Q=(T_H*q*\beta*\gamma*V_t)/(L_{\text{ер}}+V_T*\beta*t_{\text{п-р}})$	27,8	21,3
12	Маҳсулноки бо тонна-километр	ҳаз. т-км	$W_P=W_Q*L_{\text{ер}}$	1806,4	1382,2
13	Интервали ҳаракат	соат	$I=t_e/N_a$	1,7	1,2
14	Зудии ҳаракат	авт./соат	$\varphi=1/I$	0,6	0,8

Аз ҳисоб бармеояд, ки гашти миёнаи шабонарӯзӣ ва гашти борнок меафзояд.

**ҲИСОБИ САМАРАИ ИҚТИСОДӢ АЗ ТАТБИҚИ ЧОРАБИНИҲО ДАР САЙРХАТИ
«ЗАВОДИ СЕМЕНТБАРОРӢ – Ш. ТУРСУНЗОДА»**

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Формулаҳо барои ҳисоб ва ишораҳои шартӣ	Қимати нишонди- ҳандаҳо	
				то пешн.	пас аз пешн.
1	Музди меҳнаги ронандагон бо ҳисоби ФҲИА, 25%	ҳаз. сомонӣ	$ЗП=(G*P_T+P*P_{ТКМ})*K_{шр}*K_d*K_{фсз}$	196,5	223,2
2	Хароҷоти сӯзишворӣ	ҳаз. сомонӣ	$P_T=(N_i*L/100+N_{ТКМ}*P_{ТКМ})*1,023*Ц_T$ $*K_{ш}$	899,0	962,7
3	Хароҷоти равшанҳои молидани ва дигар хароҷоти истифодабарӣ	ҳаз. сомонӣ	$P_{см}=(P_T/Ц_T)*0,037*Ц_{см}$	62,4	66,8
4	Хароҷоти хизматрасонии техникӣ ва таъмири нақлиёт	ҳаз. сомонӣ	$Э_{то}=N_{то}*L*Ц_a*K_a/100**1000$	222,3	184,3
5	Хурдашавӣ ва таъмири шинаҳо	ҳаз. сомонӣ	$И_{ш}=N_{ш}*K_{ш}*L*K*Ц_{ш}/100*1000$	78,8	80,3
6	Хароҷоти амортизатсионӣ	ҳаз. сомонӣ	$A_{п}=Ц_a*N_a*1/100*1000$	10,5	10,6
7	Хароҷоти иловагӣ, 20%	ҳаз. сомонӣ		293,9	305,6
	Хароҷоти умумӣ	ҳаз. сомонӣ		1763,2	1833,4
8	Самараи иқтисодӣ аз ихтисори хароҷоти доимӣ ва тағйирёбанда	ҳаз. сомонӣ	$Э_{31}=P_d-P_{п}$		-70,14
9	Хароҷоти иловагӣ барои чилдкунии семент	ҳаз. сомонӣ	D_3	255,0	
10	Хароҷоти иловагӣ барои боркунию борфарории семент	ҳаз. сомонӣ	D_3		128,0
	Ҳамагӣ	ҳаз. сомонӣ		2018,3	1961,4
	Самараи иқтисодӣ	ҳаз. сомонӣ	$Э_3=П+Э_{31}$		56,9

Ҳисоб нишон медиҳад, ки хароҷоти умумӣ дар сайрхат ба 2018,3 ҳазор сомонӣ баробар аст. Дар натиҷа самараи иқтисодӣ аз ихтисори хароҷоти доимӣ ва тағйирёбанда ба 56,9 ҳазор сомонӣ баробар мешавад.

**Дар боби ҳифзи меҳнат доир ба таъмини
беҳатарии интиқоли борҳо тариқи
нақлиёти автомобилӣ масъалагузорӣ шуд.**

**МАЪРӮЗА БА ОХИР РАСИД, БА
ДИҚҚАТАТОН ТАШАККУР!**